

Методика

проведення експертизи сортів стоколосу прибережного
(*Bromopsis riparia* (Rehm.) Holub) на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Bromopsis riparia* (Rehm.) Holub.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 0,5 кг.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних якостей.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза повинна тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності – продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків, не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Обстеженню підлягають щонайменше 1600 рослин.

Під час обстеження ділянок із окремими рослинами (А) оцінюють 60 рослин, тобто ділянки з 10 рослинами у 6 повтореннях на майданчиках 0,50 × 0,50 м. Кожне обстеження ділянок рядкового посіву (В) проводять на 3 рядках завдовжки 8 м, розділених на 2 повторення з міжряддям 0,50 м. Щільність посіву близько 200 рослин на 1 п/м.

3.5 **Метод дослідження:** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту, здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків, залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказується в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 1600 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 1600 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмінним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 0,1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 1600 рослин допускаються чотири нетипові.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу. Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Плоїдність (ознака 1);
- Листкова піхва: опушення (ознака 5);
- Рослина: найдовше стебло за довжиною (ознака 11);
- Рослина: час початку колосіння (ознака 13).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

Спостереження ведуться на: А – ділянки з окремими рослинами;

В – рядкові посіви;

Л – лабораторні дослідження.

7. Таблиця ознак сортів стоколосу прибережного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QN	Плоїдність L	диплоїд тетраплоїд гексаплоїд октоплоїд	2 4 6 8	
2. QN	Сіянець: антоціанове забарвлення справжнього листка VS A, 1	відсутнє або дуже слабе слабке помірне сильне дуже сильне	1 3 5 7 9	
3. (+) QN	Рослина: габітус VS A, 2	прямий напіврозлогий розлогий	3 5 7	
4. (+) QN	Рослина: за природною висотою MG/VG A, B 2	дуже низька низька середня висока дуже висока	1 3 5 7 9	
5. (*) QL	Листкова піхва: опушення MG/VG A, B, 3	відсутнє наявне	1 9	
6. QN	<u>Тільки для сортів з наявним опушенням:</u> Листкова піхва: ступінь опушення MG/VG A, B, 3	слабкий помірний сильний	3 5 7	
7. PQ	Листок: забарвлення VG B, 3	світло-зелене зелене сіро-зелене темно-зелене	1 2 3 4	
8. (+) QN	Прапорцевий листок: за довжиною MS A, 3	короткий середній довгий	3 5 7	
9. (+) QN	Прапорцевий листок: за шириною MS A, 3	вузький середній широкий	3 5 7	
10. (+) QN	Прапорцевий листок: розмір MG A, 3	малий середній великий	3 5 7	

1	2	3	4	5
11. (*) QN	Рослина: найдовше стебло за довжиною MS А, 3	коротке середнє довге	3 5 7	
12. QN	Стебло: верхнє міжвузля за довжиною MS А, 3	коротке середнє довге	3 5 7	
13. (*) (+) QN	Рослина: час початку колосіння MS А, 3	дуже ранній ранній середній пізній дуже пізній	1 3 5 7 9	
14. QN	Рослина: динаміка колосіння VS/VG А, В, 3	повільна помірна швидка	3 5 7	
15. (+) QN	Рослина: тенденція до колосіння після скошування VG А, 3	відсутня або дуже слабка слабка помірна сильна дуже сильна	1 3 5 7 9	
16. (+) QN	Суцвіття: за довжиною MS А, 4	дуже коротке коротке середнє довге дуже довге	1 3 5 7 9	
17. (+) QN	Суцвіття: за щільністю MG/VG А, В, 4	нешільне середнє щільне	3 5 7	
18. QN	Суцвіття: антоціанове забарвлення плівок VS А, 4	відсутнє або дуже слабе слабе помірне сильне дуже сильне	1 3 5 7 9	

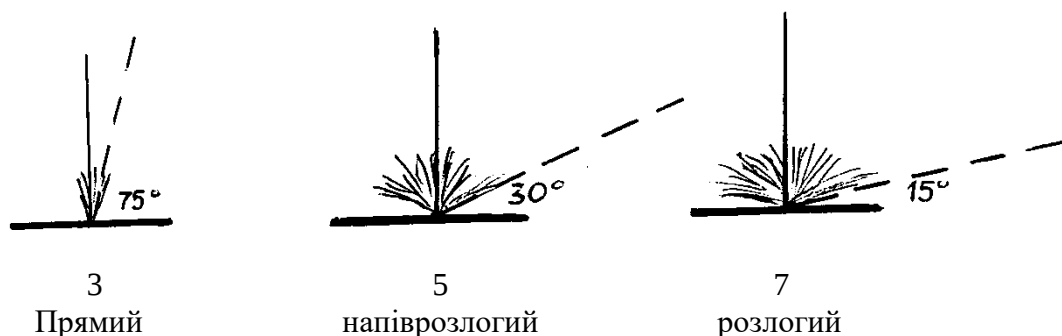
8. Пояснення до Таблиці ознак сортів стоколосу прибережного

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано робити обстеження

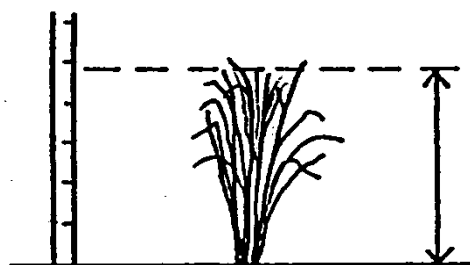
Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	сходи
2	кущіння
3	колосіння
4	цвітіння

До 3. Рослина: габітус.

Визначається за кутом відхилення між поверхнею ґрунту і пагонами.

До 4. Рослина: за природною висотою.

Визначається як висота основної маси рослин. Вимірюють рослини на ділянках А і В у сантиметрах, як показано на рисунку. За опису ознаки виконують три вимірювання у кожному рядку (9 вимірювань для кожної ділянки).

До 8, 9. Прапорцевий листок: за довжиною, см (8); за шириною, мм (9).

Для вимірювань вибрати листок з найдовшого стебла в середній його третині. Довжину міряти в сантиметрах, ширину – у міліметрах у найширшому місці.

До 10. Прапорцевий листок: розмір.

Ознака похідна, обчислюється множенням довжини листка на його ширину.

До 13. Рослина: час початку колосіння.

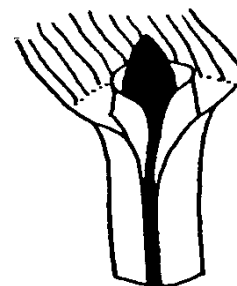
Кожне обстеження стадії у середньому на ділянці слід вести, коли приблизно на половині рослин з'явилися суцвіття. Раз на два дні підраховують рослини, що досягли цієї стадії: суцвіття вийшли з піхви прапорцевого листка на 1/2 щонайменше на трьох стеблах.

До 15. Рослина: тенденція до колосіння після скошування.

На посівах рахують рослини, котрі виколосились (категорія 1) і рослини, що не виколосились (категорія 2).

Ціна балу шкали у відсотках рослин у стадії колосіння:

- До 10% – 1
- 11–21% – 2
- 22–32% – 3
- 33–44% – 4
- 45–56% – 5
- 57–68% – 6
- 69–79% – 7
- 80–90% – 8
- понад 90% – 9

До 16. Суцвіття: за довжиною.

За дату появи суцвіття приймається дата настання стадії колосіння на ділянці загалом. За необхідності цю дату встановлюють за інтерполяцією.

Вимірювання (см) здійснюють на найдовшому стеблі рослини від основи найнижчого колоска до верхівки колоса.

До 17. Суцвіття: за щільністю.

Ознака похідна, визначається діленням довжини суцвіття на кількість колосків.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины. / Д. Н. Доброчаева, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин. – 2-е изд. стереот. – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – 441 с.